

شَرْحُ الْأُصْلِ الْجَامِعِ

لِعِبَادَةِ اللَّهِ وَحْدَهُ

BAYÂNIN
GAMAMMEN ASALI
GA BAUTAR ALLAH SHI KADAI

Na Mujaddidi, Imâm

Muhammad Ibn Abdul Wahhâb
(Allah Shi Gâfarta Masa - 1206 H)

Wallafar

Dr. Khalid Bin Mahmud Al-Juhani'

Fassarar

Imâm Muhammad Jalaal Deen Umar

شَرْعُ الْأَصْلِ الْجَامِعِ لِعِبَارَةِ اللَّهِ وَحْدَهُ

BAYÂNIN GAMAMMEN ASALI GA BAUTAR ALLAH SHI KADAI

Na Mujaddidi, Imam

Muhammad Ibn Abdul Wahhâb

(Allah Shi Gâfarta Masa - 1206 H)

Wallafar:

Dr. Khalid Ibn Mahmud Al-Juhani'

Fassarar:

Imâm Muhammad Jalaal Deen Umar

SOCIETY FOR EDUCATION & DEVELOPMENT

Dōmin Tarjama, Bugâwa Da Rarrabâwa

SED - Tel/Fax: 00233-21-220248

Opp: Adodo Hotel House No. 1 Ablesto link N. Kaneshie

P.O. Box AN 157250 Accra - North

E-mail: africcghana@yahoo.ca

BUGU NA FARKO 2025 - 1447 BĀYAN HIJIRA

© **Hakkin Mallaka 2025**

**Hakkōkin Mallaka A Tsare Suke
Ga Mawallafin.**

Birnin Accra, Jamhuriyar Ghana

*Ba a yarda a maimaita buga wani sâshe na wannan littâfi ba, kō
daukar hōto a waya, kō wâtsa shi ta kōwace hanya, ba târe da
rubutacciyar izini daga marubucin ba.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Mai Fassara:

Imam Muhammad Jalaal Deen Umar

An Kammala A: 02/07/2025 - 07/01/1447

Email: jalaalumar@gmail.com

Accra - Ghana

Abubuwan Da Ke Ciki

Gabâtarwan Mai Fassara.....	7
Gabâtarwan Mawallafi.....	8

DARASI NA FARKO

Amsa: Mene ne gamamme ga bautar Allah Shi Kadai?.....	9
Mene ne ibâda (bauta)? da Sharadin Karban Ayyuka.....	10
Amsa: Mene ne na'ukan ibâda wadanda basa inganta sai ga Allah.....	11
Addu'a da Karkasuwan ta.....	11
Dalîli akan cewa Addu'a ibâda ce da ba a karkatar da ita ga wanin Allah.....	12
Neman taimako, da karkasuwanta da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai...	13
Neman âgaji, da karkasuwanta da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	14
Yanka, da karkasuwanta, da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	15
Bâkance, da karkasuwanta.....	16
Dalîli akan cewa Bâkance ibâda ce wa Allah Kadai.....	17
Tsôro, da karkasuwanta da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	17
Fâta, da karkasuwanta da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	18
Tawakkali (dôgaro da Allah) da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	18
Maida Al'amari ga Allah da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	19
Tsôyayya da karkasuwanta.....	19
Dalîli akan cewa tsôyayya ibâda ce wa Allah Kadai.....	20
Tsôro (mai biye da girmamâwa) da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai....	20
Kwadayi da Fargaba, da Dalîli akan cewa ibâdu ne wa Allah Kadai.....	21
Tabbatar da Allantaka da Dalîli akan cewa ibâda ce wa Allah Kadai.....	21
Dalîli akan cewa ruku'u da sujjada ibâdu ne wa Allah Kadai.....	22
Dalîli akan cewa tawâli'u da kaskantar da kai ibâdu ne wa Allah Kadai.....	22
Girmamâwa (cikar zâti, kamâlar suna da siffôfi) khususiyyan Allah ne.....	23

DARASI NA BIYU

Hukuncin wanda ya karkatar da wata nau'i na ibâda ga wanin Allah.....	24
Amsa: idan akace: Mene ne mafi girman umarni da Allah yayi umarni dashi?.....	24
Amsa: idan akace: Mene ne mafi girman hani da Allah yayi hani ga barinsa?.....	24
Wanda ya karkatar da wani abu daga ibâda ga wanin Allah Madaukaki, ya rike shi ubangiji, kuma abin bautansa.....	25
Ma'anar ya rike shi ubangiji (abin bautansa).....	25
Ma'anar shirka (mafi girman abinda Allah ya yi hani ga barinsa).....	25
Dalili akan Allah bâya gâfarta ayi shirka, kuma mushriki bâya shiga Aljanna.....	26

Gabâtarwan Mai Fassara

Da Sunan Allah Mai Rahama Mai Jinkai.

Yabo da gōdiya sun tabbata ga Allah Ubangijin tâlikai, muna gōde masa, muna tuba izuwa gare Shi, muna rōkan gâfararsa. Muna neman tsarin Allah daga sharrin kâwunanmu, da kuma munânan ayyukan mu. Lalle ne wanda Allah ya shiryyar, shi a shiryayye, wanda Allah ya batar, bâbu wanda ya isa daga cikin tâlikai ya shiryyar dashi. A kan bisa ga haka muke rōkon Allah Madaukaki, Makadaicin Sarki ya kiyâye mu daga batar hanya, kuma ya dōra mu akan tafarkin Annabi ﷺ, kuma ya daidaita Al'amuran na yau da kullum.

Lalle ne Na shaida na tabbatar bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah Mabuwayin Sarki. Kâna Annabinsa Annabi Muhmmad - tsira da amincin Allah sutabbata a gare shi - bâwan Allah ne kuma Manzon Allah. Allah ya aiko shi da gaskiya, bai yi kaura ba fâce sai da ya isar da manzancin Allah kuma yabar bâyi akan hanya madaidaiciya, lalle ne tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, da âlâyen gidansa, da sahabbansa da wadanda suka biyo bâyansu da gaskiya da kyautatâwa har izuwa rânar sakâmako.

Bâyan haka; wannan shi ne fassarar littâfin “**شَرَحُ الْأَصْلِ الْجَامِعِ لِعِبَادَةِ اللَّهِ**” (مفظة الله) - Na Shehin Malami Dr. Khalid Ibn Mahmud Al-Juhani' - zuwa hausa, dake daukar ma'anar “**Bayânin Gamammen Asali Ga Bautar Allah Shi Kadai**” wanda asalin littâfin shine “**الأصلُ الجامعُ لعبادةِ الله وحده**” رحمه الله wallafar Shehin Malami, Mujaddidi, Muhammad Ibn Abdil Wahhâb akan Tauhîdi (Kadaita Allah Kadai) da fayyace nau'ukan ibâdōji ga Allah.

Na kâmu da kaunar fassara wannan littâfin zuwa Hausa sabōda amfânin shi ga al'umma wurin gyâra akîdarsu; yin addinin akan haske ta Alkur'ani da Sunnar Annabi ﷺ, bisa fahimtar magabâta na kwarai (Sahabbai da Tâbi'ai).

Kuma Ina rōkon Allah Madaukakin Sarki ya karba min wannan hidima, ya amfânar da al'uma, kuma yasa ya zamo silar shiryuwar al'uma zuwa tauhîdi.

Mai Fassara:

Imam Muhammad Jalaal Deen Umar

An Gama Ranar: 02/07/2025 - 07/01/1447

Accra - Ghana

Gabâtarwan Mawallafi

Dukkan yabo ta tabbata ga Allah; muna gōde masa, muna neman taimakonSa, kuma muna rōkon gâfararSa. Muna neman tsarin Allah daga sharrin kâwunanmu da munânan ayyukanmu. Lalle ne wanda Allah ya shiryar, bâbu wanda zai batar da shi, kuma wanda Allah ya batar, bâbu wanda zai shiryar da shi. Kuma Ina shaidâwa cewa bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah, Shi kadai yake, ba Shi da abōkin târayya. Kuma Ina shaidâwa cewa Annabi Muhammad ﷺ bâwanSa ne, kuma ManzonSa.

“Ya ku wadanda suka yi imani! Ku ji tsōron Allah yadda ya kamâta a ji tsōronSa, kuma kada ku mutu fâce kuna Musulmai.” (Ala-Imran: 102)

“Ya ku mutane! Ku ji tsōron Ubangijinku wanda ya halicce ku daga rai guda daya, kuma ya halicci ma’auransa daga gare ta, ya kuma wâtsa daga gare ta maza mâsu yawa da mâta. Kuma ku ji tsōron Allah wanda da Shi kuke rōkon juna da (sunan) Shi, da kuma zumunta. Lalle ne, Allah ya kasance, a kanku, Mai tsaro ne.” (An-Nisa: 1)

“Ya ku wadanda suka yi imani! Ku ji tsōron Allah, ku fadî magana madaidaiciya, zai gyâra muku ayyukanku, kuma ya gâfarta muku zunubanku. Kuma wanda ya yi biyayya ga Allah da ManzonSa, to hakika ya sâmu babban rabo mai girma.” (Al-Ahzab: 70-71)

Bâyan haka, Lalle ne, mafi gaskiyar zance littâfin Allah, kuma fiyayyen shiriya shiriyar Annabi Muhammad ﷺ. Kuma mafi sharrin al’amura sune fârrarrun su (kirkirarru a cikin addini), kuma dukkan wata kirkira bid’a ce, kuma duk wata bid’a (acikin addini) bata ce, kuma duk wata bata tana cikin wuta.

Bâyan haka; wannan shi ne takaitaccen ta’aliki akan risâlar **الأصل الجامع** Na Shaykh al-Islam, Mujaddidi, Imam Muhammad ibn Abdul Wahhab (Allah ya jikansa da rahama). Allah ya dada isar da tsira, da albarka, da aminci bisa ga Annabi Muhammad ﷺ, da iyâlan gidanshi, kuma da sahabbansa gaba-dayansu.

Wanda Ya Rubuta:

Dr. Khalid Ibn Mahmud Al-Juhani’

03/03/2014 – 02/05/1435

Darasi Na Farko | الدرس الأول

Shehin Malami yace: Wannan shi ne darasi na daya daga cikin darussan littâfin *شَرْحُ الْأَصْلِ الْجَامِعِ لِعِبَادَةِ اللَّهِ وَحْدَهُ* (Bayânin Gamammen Asali Ga Bautar Allah Shi Kadai) Na Shaykh Muhammad ibn Abdul Wahhâb (Allah Madaukaki ya jikansa da rahma).

A cikin wannan darasi, Marubucin (Allah ya jikansa da rahama), zai tattauna akan ma'anar ibâda (bauta) da nau'ukanta, da karkasuwanta, da dalîlanta, da hukuncin wanda ya karkatar da wani abu daga cikinsu ga wanina Allah Madaukakin Sarki.

Sheikh Muhammad Ibn Abdul Wahhâb (Allah ya jikansa da rahama) yace:

فَإِنْ قِيلَ: فَمَا الْجَامِعُ لِعِبَادَةِ اللَّهِ وَحْدَهُ؟

To idan aka ce: Mene ne gamamme ga bautar Allah Shi Kadai?

(Wâto idan aka tambayeka game da gamamme [mai târâwa] wanda ke tattaro (dukkan nau'ukan) ibâda [don karkatar dasu] ga Allah Shi Kadai)

قُلْتُ: طَاعَتُهُ بِامْتِثَالِ أَوَامِرِهِ وَاجْتِنَابِ نَوَاهِيهِ

Sai kace: yin biyayya gare Shi ta hanyar bin umarninSa da nesantar hane-hanenSa

Wâto sai kace: Gamamme (mai tattaro dukkan nau'ukan ibâda na zance da na aiki) shine biyayya ga Allah Mabuwayi Mai girma; kuma wannan yana kasancewa ne ta hanyar tabbatar da umarni guda biyu:

- **Na Farko:** Da tsai da dukkan umarninSa: wâto da aikata umarni wadanda Allah Mabuwayi Mai girma ya umarce mu da (aikata) su.
- **Na Biyu:** Nesantar hane-hanenSa: wâto mu nesanci abubuwan Allah Mabuwayi Mai girma yayi hani ga barinsu, da abinda kuma ManzonSa – tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi – yayi hani ga barinsu.

Kuma ibâda (bauta): Malumma sun fassara ta da fadinsu: ita wata gamammen suna ne ga dukkan abin da Allah yake so kuma yarda da shi, na daga maganganu, da ayyuka bayyanannu da bōyayyu.

Don haka, dukkan wani zance, da dukkan wani aikin da Allah ke son sa, kuma ya yarda da shi, to, ana kiransa ibâda (bauta), kuma bâya halatta a karkatar dashi ga wanin Allah Madaukakin Sarki, kuma Allah Mabuwayi Mai girma bâya karba daga gare ka kōwace (aikin) ibâda (bauta) sai har idan ka tabbatar da sharudda guda biyu:

- ✓ **Sharadi Na Farko: Ka kasance mai ikhlâsi (tsarkake niyyah) a cikin ibâdarka.** Kuma ma'anar **Ikhlâsi (tsarkake niyyah):** Shi ne cewa ka nufâci yardan Allah Madaukakin Sarki da wannan aikin, kuma da isa zuwa ga makōmar darajarSa, Madaukakin Sarki. Kuma dalîli a kan wannan shine fadinSa Madaukakin Sarki: **وَمَا أَمْرُوا إِلَّا** “Kuma ba a umarce su da kōme ba, fâce don su bauta wa Allah suna mâsu tsarkake addinin gare Shi.”

Sabōda haka, idan bâwa yayi nufin (aikata) ibâdarsa (don neman) kōma bâyan yardan Allah Madaukakin Sarki – kamar ya so mutane su yaba masa, kō yana neman wani matsayi, kō wata daukaka, kō makamancin wannan – to lalle ne Allah Madaukakin Sarki, ba zai karbi wannan ibâda (bauta) daga gare shi ba.

Kuma daga cikin dalîlai akan haka shine fadin Manzon Allah ﷻ cewa: **“مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ”** Wanda duk ya aikata wani aiki, wanda ba bu umarninmu akansa, to shi abin mayarwa ne.”

- ✓ **Sharadi Na Biyu:** Cewa ka dâce da shiriyar Manzon Allah ﷻ a cikin wannan ibâdar. Dōmin lalle ne hakika, Allah bâya karba daga (wata) ibâda sai wadda ta dâce da shiriyar Manzon Allah ﷻ. Kō da kuwa mai sallah zai yi sallah akan tsâbânin shiriyar Manzon Allah ﷻ to lalle ne Allah ba zai karbi wannan sallah daga gare shi ba. Kamar Misâli ya ce: **“Zan yi sallar Asuba raka’ō’i guda uku, kuma zanyi sallar Magariba raka’ō’i guda biyar, kuma zanyi sallar Isha raka’a guda biyu”,** shin Allah zai karbi wadannan (sallōli) daga gare shi?

Sam, shakka bâbu, Allah Mabuwayi Mai girma, ba zai karbi wadannan ibâdu (bauta) daga gare shi ba, me yasa? Sabōda ita ibâdar (bautar, an yi ta ne), akan tsâbâni kō kishiyar shiriyar Manzon Allah ﷻ ne.

Kuma hakanan, dâ wani mai azumi zai yi azumi tsâbânin shiriyar Manzon Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi – to da ba za a karbi wannan azumi daga gare shi ba.

فَإِنْ قِيلَ: فَمَا أَنْوَاعُ الْعِبَادَةِ الَّتِي لَا تَصْلُحُ إِلَّا لِلَّهِ تَعَالَى؟

To idan aka ce: Mene ne nau'ukan ibâda wadanda ba sa inganta sai ga Allah Madaukaki?

(wâto wadanda ba sa halatta a karkatar dasu ga wanin Allah Madaukaki)

قُلْتُ: مِنْ أَنْوَاعِهَا الدُّعَاءُ وَالِاسْتِعَاثَةُ، وَالِاسْتِعَاثَةُ، وَدَبْحُ الْقُرْبَانِ، وَالنَّذْرُ، وَالْخَوْفُ، وَالرَّجَاءُ، وَالتَّوَكُّلُ، وَالْإِنَابَةُ، وَالْمَحَبَّةُ، وَالْخَشْيَةُ، وَالرَّغْبَةُ وَالرَّهْبَةُ، وَالتَّأَلُّهُ، وَالتَّوَكُّعُ، وَالسُّجُودُ، وَالْخُشُوعُ، وَالتَّذَلُّلُ، وَالتَّعْظِيمُ الَّذِي هُوَ مِنْ خَصَائِصِ الْإِلَهِِيَّةِ

Sai kace: daga cikin nau'ukanta akwai: addu'a da neman taimakō, da neman âgaji, da yanka baiko, da bâkance (alwâshi), da tsōro, da fâta, da tawakkali (dōgaro ga Allah), da maida al'amari ga Allah, da tsōyayya, da khashyah (tsōro mai biye da girmamâwa), da bayyana kwadayi da firgici, da daukan abin bauta, da ruku'u, da sujjada, da khushu'i (tawâli'u), da kaskantar da kai, da girmamâwa wanda yake daga khususiyyan Allantaka.

Sai marubucin (Allah ya jikansa da rahama) – ya shiga bayânin jumular nau'ukan ibâda, inda ya fâra da mafi girman nau'ukan ibâda, wadda yake addu'a. Kuma addu'a, ya kasu kashi guda biyu.

○ **Akwai: دُعَاءُ مَسْأَلَةٍ: Du'â'un Mas'ala (Addu'ar Rōko).**

○ **Akwai: دُعَاءُ عِبَادَةٍ: Du'â'un Ibâda (Addu'ar Bauta).**

➤ **Amma shi دُعَاءُ الْمَسْأَلَةِ: Du'â Al-Mas'ala (Addu'ar Rōko): Shi ne ka nemi abinda zai anfânar da kai, na daga janyo (maka abin) anfâni, kō kuwa tunkude (maka wata) cuta, kaman kace: “Ya Ubangiji Allah! Ka gâfarta min, kuma ka jikai na da rahama.”**

➤ **Amma Kashi Na Biyun, shine: دُعَاءُ الْعِبَادَةِ: Du'â Al-Ibâda (Addu'ar Bauta):** Kuma shi addu'ar bauta yana kasancewa ne da kōwace irin nau'ukan ibâda (bauta), shesa (yin) sallah addu'a ce, (yin) azumi ma addu'a ce, (yin) aikin hajji kuma addu'a ce, sai dai su din, addu'a ce da harshen hâli (الْحَال – yanayi da aikace), sabōda kana (yin) sallah ne dōmin Allah ya gâfarta maka, kuma kana (yin) azumi ne dōmin Allah ya gâfarta maka, kuma dōn ya bâka daga lâda mai girma, tō, hakanan kazâlîka (yin) aikin hajji, kuma da dai sauran ibâdōji.

Kuma hukunci karkatar da دُعَاءُ عِبَادَةِ: (Addu'ar Bauta) ga wanin Allah shirka ce mai girma; sabōda haka, wanda ya karkatar da addu'ar bauta ga wanin Allah Madaukaki, to, shi mushriki ne mai shirka mai girma.

Amma دُعَاءُ مَسَائِلَ: (Addu'ar Rōko): idan wanda aka kira din mai îko ne akan amsa kiran (da aka yi masa), to kiransa din yana halatta, shi ne kaman kace: “**Ya wâne! Ka ciyar da ni abinci**” kō kuwa: “**Ya wâne! Ka ranta min kudi**” to wannan yana halatta, kuma bâbu kōmai na laifi a ciki.

Amma idan wanda aka kira din ba shi da îkon amsa kiran, to anan hukuncin addu'ar zai zamo shirka mai girma. Misâli shi ne kaman mai rōko yace: “**Ya wâne! Ka gâfarta min zunubina**” kō kuwa yace: “**Ya wâne! Ka juya min kaddara na**” kō makamancin wannan a cikin dukkan abinda bâbu wani mai îko akan haka sai Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ الدُّعَاءِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan addu'a, fadinSa Madaukaki:

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

“Kuma lalle Masallâtai na Allah ne; sabōda haka, kada ku kira wani târe da Allah (dasu a cikinsu)”. [Al-Jinn: 18]

(wâto wurâren da aka gina su dōmin sai da sallah; sai Allah Madaukaki ya ambata cewa wadannan wurâren na Allah Madaukaki ne, don haka, bâ ya halatta ga wani daya ya kirâ wani târe da Allah a cikinsu)

وقَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma da fadinSa Madaukaki:

"لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ" إِلَى قَوْلِهِ: "وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ"

"Yana da kiran gaskiya, kuma wadanda (kâfirai) suke kira baicinSa, bâsu karba musu da kōme" zuwa fadinsa: "kuma kiran kâfirai (ga wanin Allah) bai zama ba fâce yana a cikin bata." [Ar'Ra'd: 14]

❖ *Ma'anar fadinsa: لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ wâto Tauhîdi.*

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطٍ كَفِّهِ إِلَى wâto wadannan abeban bauta (kōma bayan Allah) bâsa iya amsa ma wanda ya kirâye su, ballantana so amfâne shi.*

Sa'annan ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الِاسْتِعَانَةُ yace:

Kuma الِاسْتِعَانَةُ shine neman taimako, kamar الِاسْتِنَارَ neman cin nasara.

Kuma shi الِاسْتِعَانَةُ (Neman taimako) ya rabu nau'i guda biyu.

- *Nau'i Na Farko: Shine Neman taimako gun abin halitta cikin abinda suke da îko akansa, wannan kam yana halatta. Kamar wanda yake neman taimako gun wani râyayye, halartacce, mai îko akan dauka masa kâyansa. Allah Madaukaki yace: **وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَاتَّقُوا** "Kuma ku taimaki juna akan aikin kwarai da takawa"*
- *Nau'i Na Biyu: Neman taimako gun abin halitta cikin abinda ba su da îko akansa sai Allah. Kamar wanda yake neman taimako gun wani râyayye, kō matacce halartacce, kō wanda yake fake (bâyânan), akan warkar dashi, to wannan shirka ce mai girma, wannan kuwa sabōda neman taimako ibâda ce da ba ta halatta a karkatar da ita ga wanin Allah Madaukakin Sarki.*

وَدَلِيلُ الِاسْتِعَانَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan neman taimako, fadinsa Madaukaki:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

“Kai kadai muke bautâ wa, kuma a gare Ka – Kai Kadai – muke neman taimako.” [Al-Fatiha: 5]

(Anan Allah Mabuwayi Mai girma ya kaddamar da ma'mul [wanda ake nema daga gare Shi akan aikin neman abin]. Kalmar: **إِيَّاكَ** (A gare Ka Kai Kadai) ta gabâta akan **نَسْتَعِينُ** (muke neman taimako). Kuma asalin maganar shine: **نَسْتَعِينُ إِيَّاكَ** (Muna neman taimako a gare Ka Kai kadai).

Kuma gabâtar da abinda yake a hakkinsa karshe ya kamâta yazo, yana fâ'idantar da alhasr (wârewa, kebancewa, kayyadewa); wâto bâya halatta mu nemi taimako sai ga Allah Madaukakin Sarki).

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: **الاستغاثَة** (Neman âgaji). Kuma shine kawar da tsanani. Kuma **الاستغاثَة** (Neman âgaji) ya rabu rabo guda biyu:

- ***Rabo Na Farko:*** Neman âgaji gun abin halitta cikin abubuwa suke da îko akansa; to wannan yana halatta, kamar wanda yake neman âgaji gun râyayye halartacce, mai îko akan tsâmar dashi daga halakarsa, to wannan kam ya halatta kamar dai addu'a.
- ***Rabo Na Biyu:*** Neman âgaji gun abin halitta cikin abubuwa ba su da îko akansa sai Allah, kamar wanda yake neman âgaji gun wani râyayye, cikin abinda bâ shi da îko akansa sai Allah. Kuma kamar wanda yake neman âgaji gun wani matacce, kō râyayye wanda ya fake (bâyânan) akan tsâmar dashi daga nâmun dâji mâsu farauta, to wannan shirka ce, wannan kuwa sabōda ita neman âgaji ibâda ce da ba ta halatta a karkatar da ita ga wanin Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ الْاِسْتِغَاثَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan neman âgaji, fadinsa Madaukaki:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ

A lōkacin da kuke neman âgajin Ubangijinku, sai ya amsa muku.

[Anfal: 9]

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ wâto kuke neman âgaji, da taimako daga gun Ubangijinku Madaukakin Sarki.*

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan

ibâdōji: ذَبْحُ الْقُرْبَانِ (Yanka baiko). Kuma abinda ake nufi da الْقُرْبَانِ

(Baiko): shine abinda ake kusantar Allah Madaukakin Sarki da shi. Kuma

الذَّبْح (Yanka) ya kasu kashi guda biyu:

- **Kashi Na Farko:** Akwai yanka don ci; to wannan yana halatta, kuma bâbu wani laifi a cikin yin haka, idan mai yankan ya ambaci sunan Allah Mabuwayi Mai girma akan abin yankarsa.
- **Amma Kashi Na Biyu:** Shi ne yanka da fadin “Bismillah” (Da sunan Allah Madaukakin Sarki), to wannan ibâda ce, kuma sam, ba ya halatta a karkatar da ita ga wanin Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ الذَّبْحِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan yanka, fadinsa Madaukaki:

﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ١٦٢ ﴿لَا شَرِيكَ لَهُ ۚ

وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾

“Ka ce: lalle ne sallâta da yankâna, da râyuwâta, da mutuwâta, na Allah ne Ubangijin tâlikai. (162). Bâbu abōkin târayya a gare Shi. Kuma da haka aka umurce ni, kuma ni ne farkōn mâsu mika wuya” [An'am:162-163]

(Kuma Fadinsa: وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي wâto sallâh ta da yankâ na صَلَاتِي وَنُسُكِي wâto abinda nake râyuwa akansa وَمَمَاتِي wâto abinda zan mutu akansa. Dukkan wadannan: رَبِّ الْعَالَمِينَ Na Allah ne Ubangijin tâlikai) a cikin [aikata] hakan.

Don haka, wanda ya yi yanka ga wanin Allah Madaukakin Sarki, to yâyi shirka, kamar wanda yake ambaton sunan Allah akan abin yankansa kuma yana niyyan kusantar ma'abōcin wani gidan bauta, kō ma'abōcin kabari, to wannan shirka ce, wannan kuwa sabōda Annabi ﷺ yace: **لَعَنَ** الله **مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ** Allah ya tsine ma wanda ya yi yanka, ga wanin Allah” **Kuma: اللَعْنُ** (tsinuwa): ita ce kōra daga rahmar Allah Madaukakin Sarki.

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: النَّذْرُ (Bâkance): Kuma shi ne mukallafi (bâligi) ya lazimta wa kansa (aikata) wata ibâda wacce ba ta kasance wâjiba ce a kansa ba a asalin shari'a, kamar yace: “**Na lazimta wa kaina yin azumin kwâna uku wa Allah**” kō kuwa kamar yace: “**Nâci alwâshin yin sallah a kōwace dare raka'ō'i hudu wa Allah**”, to wannan bâkance ne, yana wajaba ya cika ta. Sai dai shi **النَّذْرُ** Bâkance ya kasu kaso guda biyu:

- **Na Farko: نَذْرُ اللَّهِ تَعَالَى** Akwai bâkance ga Allah Madaukakin Sarki.
- **Na Biyu: نَذْرُ غَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى** Akwai bâkance ga wanin Allah Madaukakin Sarki.
- ✓ **Amma** shi bâkance wanda yake ga Allah Madaukakin Sarki, shine abinda za a bâkanta ya kasance ga Allah ne Madaukaki. Kamar ya ce: “**Nâci alwâshin yin azumi ga Allah (adadi) kaza.**” Kō kuwa ya ce: “**Na wajabta wa kaina yin sallah kaza-da-kaza.**” Kō kuwa yace: “**Na kallafa wa kaina yin sadaka da kaza-da-kaza.**” To idan ya kayyade wannan bâkancen da wani abu da sai in ya fâru da shi (sa'annan ya yi abinda ya bâkanta), to wannan zai zamo mukayyadi (kayyadadde) abar kyâma, wannan shine kamar yace: “**idan Allah ya azurtâni da kudi, shakka bâbu zanyi sadaka**” kō kuwa yace: “**idan nayi aure, to tabbas zanyi azumin râna daya**” kō da makamancin wadannan, to duk abâben kyâma ne' dōmin Annabi ﷺ yace: **إِنَّمَا** **يُستخرج به من بخيل** “**Kawai dai ana fitar da shine daga marōwaci**”
- **Amma** bâkance wanda yake kasancewa ga wanin Allah Madaukakin Sarki, to shi ne shirka da Allah Madaukakin Sarki, kamar mai

bâkancen yace wa ma'abōcin gidan bauta: "Na wajaɓta wa kaina bâkance gare ka" kō kuwa ga ma'abōcin kabari: "Na lazimta wa kaina bâkance gare ka" to wannan shirka ce; dōmin bâkance ibâda ce da ba ta halatta a karkatar da ita ga wanin Allah Madaukaki.

وَدَلِيلُ النَّذْرِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalili akan bâkance, fadinsa Madaukaki:

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا

"Suna cika alwâshin (da suka bâkanta), kuma suna tsōron wani yini wanda sharrinsa ya kasance mai tartsatsi ne (i.e mai yâduwa)" [Insan: 7]
(Anan Allah Mabuwayi Mai girma ya yabâwa Muminai sabōda suna cika bâkancensu, kuma yabo bâ ya kasancewa sai akan ibâda da umarni wadanda Allah Madaukakin Sarki yake so)

❖ ***Kuma fadinsa: wâto mai yâduwa, mai tsawo, mai tartsatsi.***

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الْخَوْفُ (Tsōro): kuma ita ibâda ce da bâ ta halatta a karkatar da ita ga wanin Allah Madaukakin Sarki, wannan kuwa sabōda fadinsa Madaukaki: ***"To kada ku ji tsōransu, kuma ku ji tsōroNa idan kun kasance muminaï"***.

- ***Amma tsōron nâmun dâji, kō abōkan gâba, to wannan bâbu kōmai a cikinsa, wannan kuwa sabōda Allah Mabuwayi Mai girma ya siffanta Annabi Musa (Amincin Allah ya tabbata a gare shi) da shi, yace:***
"Sai ya wâyi gari a cikin birnin yana mai tsōro, yana bîbiya." Kuma Annabâwa kubutattu ne daga shirka.

وَدَلِيلُ الْخَوْفِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalili akan tsōro, fadinsa Madaukaki:

إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"Wancan, Shaidan ne kawai yake tsōratar da ku masōyansa. To, kada

*ku ji tsōronsu, ku ji tsōroNa, idan kun kasance mâsu imani” [Ala-
Imran: 175]*

(wâto daga cikin alâmun imani shine ku ji tsōron Allah Madaukakin Sarki,
kuma kada ku ji tsōron kōma bâyanSa)

**Sa’annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau’ukan
ibâdōji: الرَّجَاءُ (Fâta):** Kuma shine kwadayi cikin abinda yake wurin
Allah Madaukakin Sarki, yana zamo abin yabo idan yana biye da aiki,
kuma yana zamo abin zambo idan bâbu aiki biye dashi. Sabōda haka,
wanda yake aikata wani aiki don (neman yardan) Allah Madaukakin Sarki
daga cikin nau’ukan ibâdōji (gwarwadon) abinda yaso, kuma yana fâtan
sâmun lâda, to fâtansa din abin yabo ne.

Amma wanda kawai yake fâtan sâmun lâda, kuma bâya aikata (wata aiki)
daga ayyukan biyayya, kawai dai sâbâwa Allah Madaukakin Sarki ne yake
yi, to fâtansa din abin zambo ne.

وَدَلِيلُ الرَّجَاءِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan fâta (bege), fadinsa Madaukaki:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

**“Sabōda haka wanda ya kasance yana fâtan haduwa da Ubangijinsa, to,
sai ya yi aikin kwarai, kuma kada ya hada wani cikin bautar
Ubangijinsa.” [Al-Kahf: 110]**

(wâto wanda yake jin tsōron Ubangijinsa Madaukakin Sarki, kuma yake
fâtan sâmun lâdansa akan biyayyansa gare Shi, to ya tsarkake ibâda gare
Shi, kuma kada ya tsanya maSa abōkin târayya cikin ibâdarsa Shi Kadai).

**Sa’annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau’ukan
ibâdōji: التَّوَكُّلُ (Dōgaro ga Allah):** kuma shine fawwala dukkann
al’amura zuwa ga Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ التَّوَكُّلِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan Tawakkali, fadinsa Madaukaki:

وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

“Kuma ga Allah (kadai) sai ku yi dōgaro, idan kun kasance muminaɪ.”

[Al-Ma'idah: 23]

(wâto daga cikin alâmun imani shine tawakkali ga Allah Madaukakin Sarki da fawwala al'amura zuwa gare Shi. Don haka, ba ya halatta ga wani daya ya yi dōgaro akan kōma bâyan Allah Madaukakin Sarki.)

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الْإِنَابَةُ (Maida al'amari ga Allah): shine kōmâwa izuwa ga Allah (da tuba gare Shi, da aikata biyayya, da nesantar abinda yayi hani).

وَدَلِيلُ الْإِنَابَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan maida al'amari ga Allah, fadinsa Madaukaki:

وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلَمُوا لَهُ

“Kuma ku mayar da al'amari zuwa ga Allah Ubangijinku, kuma ku mika wuya a gare Shi.” [Zumar: 54]

(wâto ku dâwo zuwa ga Ubangijinku Madaukakin Sarki, kuma ku kaskantar da kai gare Shi da tauhîdi da biyayya)

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الْمَحَبَّةُ (Tsōyayya): Kuma shi ne fifita wanda ake so akan gaba-dayan wanda aka sâhibanci (wani madōgara, wanda aka rike a matsayin abōki, kō wanda ake bi). Kuma ita (tsōyayya) ta karkasu kashi guda uku:

➤ **Kashi Na Farko: مَحَبَّةُ عِبَادَةٍ (So ta ibâda):** kuma ita ce take wajabta kaskantar da kai, da girmamâwa ga wanda ake so. Hakika, wannan na Allah ne Madaukakin Sarki kebe, don haka, wanda duk ya karkata ta ga wanin Allah, to yayi shirka (târayya da Allah cikin tsōyayya).

➤ **Kashi Na Biyu: مَحَبَّةُ طَبِيعِيَّةٍ (So ta dabî'a):** kamar son 'da, da kudi, da iyâli, duk wadannan sun halatta, bâbu kōmai (na laifi) a cikinsu.

➤ **Kashi Na Uku: مَحَبَّةٌ مُحَرَّمَةٌ** (So haramtatta): kuma ita ce son haramtattun abubuwa, kamar son kâyan kide-kide, da son dubi izuwa ga ‘yan mâta (wadanda ba muharramai ba), da makamacin wannan.

وَدَلِيلُ الْمَحَبَّةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan tsōyayya, fadinsa Madaukaki:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

“Kuma akwai daga cikin mutane wanda yake rikon baicin Allah a matsayin kishiyōyi; suna son su, kamar son Allah, kuma wadanda suka yi imani ne mafiya tsananin so ga Allah” [Al-Baqarah: 165]
(wâto daga cikin mutane akwai wanda yake rike wani kōma bâyan Allah a matsayin madadi, abōkan târayya ga Allah Madaukaki, suna kaunansu kamar kaunar Muminai ga Allah Madaukakin Sarki, amma dai wadanda sukayi imani sun fi tsananin kauna ga Allah Madaukakin Sarki akan wadannan da suka rike kishiyōyi, da madadi, da abeban târayya)

Sa’annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau’ukan ibâdōji: الْخَشْيَةُ (Tsōro mai biye da girmamâwa): Kuma shi ya bambanta da الْخَوْفُ (Tsōro), dōmin الْخَشْيَةُ tsōro ne da ya kasance ga Malamai game da Allah Madaukaki. Ya fada Madaukaki: **إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ**
“Malamai ne kawai ke tsōron Allah daga cikin bâyinSa” wâto wadanda suka fi kōwa tsōron Allah da girmamâwa daga mutane sune Malamai.

وَدَلِيلُ الْخَشْيَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan tsōro, fadinsa Madaukaki:

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَخْشَوُا اللَّهَ

“To, kada ku ji tsōron mutane, kuma ku ji tsōroNa” [Al-Ma’idah: 44]
(wâto kada ku ji tsōron mutane, ku ji tsōroNa cikin aikata shari’ō’ina wanda Na shar’anta muku)

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الرَّغْبَةُ (Kwadayi da Fargaba). Wâto: الرَّغْبَةُ shine kwadayi cikin abinda yake wurin Allah Madaukakin Sarki na daga lâda. Kuma الرَّهْبَةُ shi ne tsōro daga azâbar Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ الرَّغْبَةِ وَالرَّهْبَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan kwadayi da fargaba, fadinsa Madaukaki

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

“Lalle ne, su, sun kasance suna gudun tsere zuwa aikata ayyukan alheri, kuma suna rōkōnmu cikin kwadayi da fargaba, kuma sun kasance a gare Mu mâsu khushu'i (tawâli'u).” [Al-Anbiya: 90]

(wâto hakîka wadannan da za mu kirâ su daga cikin Annabâwa: Annabi Zakariyya da Mâtarsa, da Annabi Yahya [Amincin Allah ya tabbata a gare su] sun kasance suna rige-rige wurin aikata ayyukan alheri, kuma suna rōkon Allah Madaukakin Sarki da kwadayi daga gare su cikin abinda yake gun Allah Madaukakin Sarki, kuma da firgita daga gare su daga azâbarSa, da ukubarSa – tsarki ya tabbata gare Shi kuma ya daukaka. Kuma sun kasance ga Allah Madaukakin Sarki mâsu tawâli'u da kaskantar da kai, kuma ba sa girman kai ga ibâdarsa da rōkonsa)

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: التَّائِبَةُ (Daukan abin bauta). Kuma ma'anarsa shine yin bauta, shesa bâya halatta ga wani yayi bauta ga wanin Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ التَّائِبَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan daukan abin bauta, fadinsa Madaukaki:

وَاللَّهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

“Kuma Ubangijinku Ubangiji Guda ne. Bâbu wani Ubangiji fâce Shi, Mai rahama, Mai Jin kai.” [Al-Baqarah: 163]

(wâto Ubanjinku abin bauta ne Shi kadai, bâ bu wani abin bauta da gaskiya fâce Shi, shine Mai rahma Mai jinkai – tsarki ya tabbata gare Shi – don haka, kada ku bauta wa kōma bâyanSa)

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الرُّكُوعُ وَالسُّجُودُ (Ruku'u, da Sujjada).

وَدَلِيلُ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan ruku'u da sujjada, fadinsa Madaukaki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ya ku wadanda suka yi imani! Ku yi ruku'i, kuma ku yi sujjada, kuma ku bauta wa Ubangijinku, kuma ku aikata alheri, tsammâninku, ku sâmi babban rabo” [Al-Hajj: 77]

(wâto tsammâninku zâku yi babban rabo da sâmun alheri cikin duniya da lâhira)

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الْخُشُوعُ وَالتَّذَلُّلُ (Tawâli'u, da Kaskantar da kai).

➤ **Amma Shi: الْخُشُوعُ (Tawâli'u):** shine mika wuya da kaskantar da kai a gaba ga Allah Madaukakin Sarki.

➤ **Kuma Shi: التَّذَلُّلُ (Kaskantar da kai):** shine biyayya, da kaskantar da kai ga umarnin Allah Madaukakin Sarki.

وَدَلِيلُ الْخُشُوعِ قَوْلُهُ تَعَالَى:

Kuma dalîli akan khushu'i (tawâli'u), fadinsa Madaukaki:

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا..... الْآيَةُ، وَنَحْوَهَا

“Kuma lalle ne daga mutanen littâfi hakika akwai wanda yake yin imani da Allah da abinda aka saukar zuwa gare ka, da abinda aka saukar

zuwa gare su, suna mâsu tawâlu'i ga Allah, ba su sayen parâshi kadan da ayōyin Allah”.....âya ce, da makamancinta. [Ala-Imran: 199]
 (wâto daga cikin yahudâwa, da kiristōci akwai wanda yake tabbatar da kadaitaka ga Allah Tsarkakakken Sarki yâ ku Muminai, da abinda aka saukar zuwa gare ku yâ ku Muminai da abinda aka saukar zuwa gare su. Kuma siffarsu acikin haka shine cewa suna tawâli'u ga Allah da biyayya, mâsu kaskantar da kai gare Shi Madaukakin Sarki, ba sa sayar da ayōyin Allah da kudi kankani da canjâza maganar Allah, da makamancinsa.)

❖ **Kuma ma'anar fadinsa: وَنَحْوَهَا** wâto daga cikin ibâdōji wadanda Allah Mabuwayi Mai girma ya umarce mu cewa mu bauta maSa da su.

Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya ambata daga cikin nau'ukan ibâdōji: الْعَظِيمُ (Girmamâwa). Wanda yake shi daga cikin khususiyyan Ubangijintakan Allah ne. (Abinda ake nufi da khususiyya shi ne wâto abubuwa Allah ya kebanta dasu; kamar: cika zâti, da kamâlar sunâye, da siffōfi, da sauransu).

Shehin Malami yace: Wannan shi ne darasi na biyu daga cikin darussan littâfin (Bayânin Gamammen Asali Ga Bautar Allah Shi Kadai) Na Shaykh Muhammad ibn Abdul Wahhâb (Allah ya jikansa da rahama).

A cikin wannan darasi, Marubucin (Allah ya jikansa da rahama), zai tattauna akan hukuncin wanda ya karkatar da wani abu daga cikin ibâdōji ga wanin Allah Madaukakin Sarki.

Sheikh Muhammad Ibn Abdul Wahhâb (Allah ya jikansa da rahama)yace:

فَمَنْ صَرَفَ شَيْئًا مِنْ هَذِهِ الْأَنْوَاعِ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى فَقَدْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ غَيْرُهُ

To wanda ya karkatar da wani abu daga wadannan nau'ukan (ibâdōji) ga wanin Allah Madaukaki, to hakika ya yi shirka da Allah da waninsa

فَإِنْ قِيلَ: فَمَا أَجَلُ أَمْرِ اللَّهِ بِهِ؟

To idan aka ce: Mene ne mafi daukakan umarni da Allah yayi umarni da shi?

❖ **Ma'anar fadinsa:** **فَمَا أَجَلُ أَمْرِ اللَّهِ بِهِ؟** wâto mene ne mafi girman umarni da Allah Mabuwayi Mai girma ya umarce mu da shi?

قِيلَ: تَوْحِيدُهُ بِالْعِبَادَةِ

An ce (ka ce): Shine kadaitashi da bauta

وَقَدْ تَقَدَّمَ بَيَانُهُ.

Kuma hakika bâyaninsa ya tun gabâta.

وَأَعْظَمُ نَهْيٍ نَهَى اللَّهُ عَنْهُ الشِّرْكَ بِهِ

Kuma mafi girman hani da Allah yayi hani ga barinsa: târayya da Shi:

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: وَأَعْظَمُ نَهْيٍ نَهَى اللَّهُ عَنْهُ الشِّرْكَ بِهِ wâto a cikin Ubangijintakar Allah.*

وَهُوَ أَنْ يَدْعُوَ مَعَ اللَّهِ غَيْرَهُ

Kuma shi ne ya kira wanin Allah târe da Allah

أَوْ يَقْصِدَهُ بِغَيْرِ ذَلِكَ مِنْ أَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ.

Kō ya nufâci wanin Allah (da wata ibâda) daga cikin nau'ukan ibâda

فَمَنْ صَرَفَ شَيْئًا مِنْ أَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى فَقَدْ اتَّخَذَهُ رَبًّا وَآلِهًا

Don haka, wanda ya karkatar da wani abu daga ibâda ga wanin Allah Madaukaki, to lalle ne hakika, ya rike shi ubangiji kuma abin bauta.

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: فَمَنْ صَرَفَ شَيْئًا مِنْ أَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى wancan kuwa sabōda Ubangiji shine wanda ya wajaba a kadaita bauta gare Shi, dōmin shine Mahalicci, Mai jujjuya al'amurra, Mai mulki; sabōda haka wanda ya kira kuma ya karkatar da ibâda ga wanin Allah Madaukakin Sarki, to hakika ya kudurce cewa shi ne yake jujjuya al'amarin duniya, kuma da wannan (kudurcewa) ya zamo mushriki (mai târayya da Allah da wani).*

✓ *Misâlin haka: wanda ya kirâye ma'abōcin kabari, kō ma'abōcin gidan bauta, sai yace dashi: "Ka âgaza min" kō kuwa "Ka yi min kaza-da-kaza" to wannan karkatar da ibâda ne gare shi kōma bâyan Allah Madaukakin Sarki, kuma wannan shirka ce cikin Ubangijintaka*

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: وَآلِهًا wâto ya rike shi abin bauta; sabōda abin bauta Shi ne ake karkatar da (gaba-dayan) ibâda zuwa gare shi.*

وَأَشْرَكَ مَعَ اللَّهِ غَيْرَهُ

Kuma ya yi târayya da Allah da wani kōma bâyansa

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: وَأَشْرَكَ مَعَ اللَّهِ غَيْرَهُ wâto shirka mai girma.*

أَوْ يَقْصِدَهُ بغيرِ ذَلِكَ مِنْ أَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ.

Kō ya nufâci wanin Allah (da wata ibâda) daga cikin nau'ukan ibâda

❖ *Kuma ma'anar fadinsa: wâto أَوْ يَقْصِدَهُ بغيرِ ذَلِكَ مِنْ أَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ. wanda ya nufâci kōma bâyan Allah Mabuwayi Mai girma da wani nau'i daga cikin nau'ukan ibâda (bauta), to hakika yâyi shirka.*

وَقَدْ تَقَدَّمَ مِنَ الْآيَاتِ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ هَذَا هُوَ الشِّرْكُ الَّذِي نَهَى اللَّهُ عَنْهُ وَأَنْكَرَهُ عَلَى الْمُشْرِكِينَ.

Kuma hakika, ya gabâta daga ayōyi, bayânai da ke nuni cewa lalle ne wannan shi ne shirka wadda Allah yayi hani ga barinsa, kuma yayi suka da hukunta mushrikai akansa.

وَقَدْ قَالَ تَعَالَى:

Kuma hakika ya fada Madaukaki:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

“Lalle ne, Allah bâya gâfarta a yi shirka da Shi, kuma yana gâfarta abin da ya ke bâyan wannan, ga wanda yake so. Kuma wanda yayi shirka da Allah, to lalle ne, ya bace bata mai nesa” [An-Nisa’ 117]

وَقَالَ تَعَالَى:

Kuma ya fada Madaukaki:

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

“Lalle ne shi, wanda ya yi shirka da Allah, to lalle ne, Allah ya haramta masa Aljanna. Kuma bâbu wasu mataimaka ga azzâlumai” [Al-Ma’ida: 72]

(Anan marubucin [Allah ya jikansa da rahama] ya bayyana cewa shirka cikin ibâda shine shirka wadda Allah Mabuwayi Mai girma ya hana ga barinsa, kuma hakika ya ambaci dalilai guda biyu akan cewa ma'abocin shirka mai girma, Allah Mabuwayi Mai girma ba zai gâfarta masa ba, kuma cewa har abada ba zai shiga Aljanna ba)

وَاللَّهُ أَعْلَمُ

Kuma Allah ne Mafi sani.

وَصَلِّ اللّٰهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

Kuma Allah ya dada salâti da aminci bisa ga Annabi Muhammad.

(Sa'annan [Allah ya jikansa da rahma] ya cike sâkonsa da isar da salâti ga Manzon Allah (tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi). **Kuma Salâtin Allah:** ma'anarta ita ce yabonsa gare shi gun Malâ'iku).

مُصَلِّيًا مُسَلِّمًا عَلَى النَّبِيِّ كَلِمًا

Ina Salâti Ina Sallama ga Annabi – ﷺ – kō da yaushe

رَقِيقَ بَرَقَ أَوْهَمًا بِالْوَدْقِ مَزْنُ السَّحْبِ

Walkiya ta (game tsama da) kwarâra Sa'annan kuma ruwan tsama ya zubo daga giragizai

ذَاكُمْ تَرْجَمَتُ الْإِمَامَ مُحَمَّدٍ جَلَالِ الدِّينِ عُمَرُ

Wannan (littâfin dake a hannunku) shine tarjamar Imam Muhammad Jalaal Deen Umar.

كَلِمًا ادَّكَرْتُمُونِي لِلَّهِ قَوْلُوا لِي

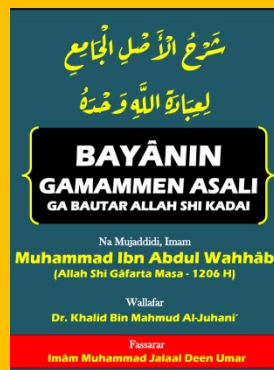
A duk sanda kuka tuna da ni, don Allah kuce game da ni (a addu'a):

رَحِمَ اللّٰهُ صَدَاكَ يَا بُنَيَّ عُمَرُ

Allah ya jikanka da rahama, dōmin kishirwarka (a neman Ilimi da hidima ga addini) Ya kai Dan Umar.

BAYÂNIN GAMAMMEN ASALI GA BAUTAR ALLAH SHI KADAI

SOCIETY FOR EDUCATION & DEVELOPMENT
ACCRA – NORTH KANEISHI, REPUBLIC OF GHANA

